

Ilustrirani Glasnik

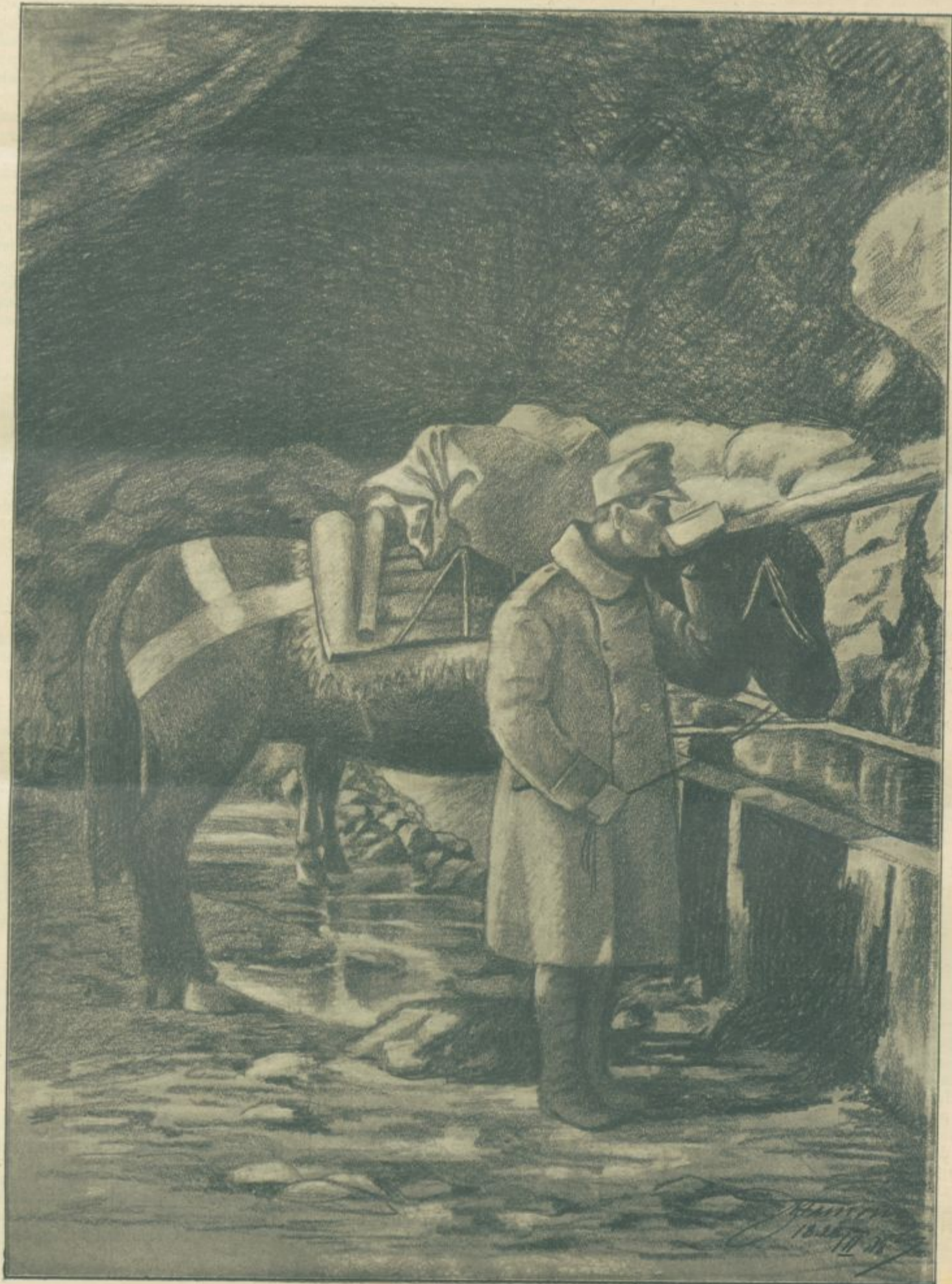

Letno stane 12 K (ena številka 30 din.), za Nemčijo 14 K, za druge države in Ameriko 16 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrkih

20. junija 1918

Požirek
hladne
vode...

Gozd. Ljudska povest iz leta 1911.
Spisal J. Mohorov. (Dalje.)

Ograjnica gori čno noč in en dan in gori močnejše in silneje. Ves dan je vse nebo nad vasjo kakor svinčeno in nihče v vasi ne čuti, kaj je. Mleko je dim, kruh je dim in še voda je kakor prismojena.

V ljudeh je nekaj novega. Leži jim na srcu, kakor pričakovanje. Čakajo in ne vedo, česa čakajo. Otroci so čudno izpremenjeni, govorijo kakor odrasli. Žene in matere so pikre in, kakor da niso nikoli razvajale dojenčev in negovale otrok. Skoro veseli so moški: čutijo moč in voljo in verujejo vanjo, kajti široko je zazijala preseka med gozdom in požarom. Iz ponujanih jim steklenic pijó hlastno žganje, ne jedo cel dan nič, niso trudni, niso obupani,

Drugi večer, druga noč. Ograjnica se je usušila v pravo suho butaro, gori brez dima, kakor vdano. Ne hrumi v osrčju, vsa je prežarjena in čisto jasno se odraživajo ognjena debela na sredi, dočim blisne zdajzdaj pri tleh modrikasto, se zviije in utrğa v višino. Hipoma je skoro tiho, kakor začarano. Nato votlo zašumi, v obraze dahne ljudem strupeno vroče.

»Nazaj!« viknejo možje. V temnem zraku nad ljudmi šumi.

»Jezus,« zastočejo žene, »veter!«

»Jezus!« viknejo glasneje. Ogromno drevo se je zrušilo v ognju in padlo. Morje isker je planilo kvišku in se žene proti Vélíkemu lesu.

»Hudič!« zakolne Testen, »zdaj žagaj! Jaz ne več!« Krvnični človek zabrusi sekiro na tla in prekriža roke in govori:

»Teta, malo veste!« kara otrok, »jaz pa povem, da bo za eno uro dež, le poslušajte, saj že grmi.«

»Spala bi,« jo kara Mica, »bede sanjš.«

»Bom, ko začne deževati!«

Ljudje ob goreči grmadi so oslepljeni in ne pazijo, kako šumi iz dalje. Ljudje ob Ograjnici so že vsi mokri, ko se stoprv zavedo: »Dež, dež, dež!«

Dva resna obraza se srečata tisti hip, mož in žena, Logar in Tona. On je ves črn in vonja ko prekajena cunjia in je ves osmojen, raztrgan in opraskan. Morda je opečen, ker meni:

»Dobro de! Bog je dal!«

Ali ga žena razume? Nemo gleda v novi prizor, borbo neba in zemlje, zemlje, ki gori, in neba, ki grmi in se kakor podivjano prelija v mogočnih curkih v požar, da vstaja rahla megla iz pogorišča, čudna megla, ki pali v obraz, kakor krop iz kotla . . .

In kakor brezmejno utrujena si seže žena z roko čez čelo in vzdihne:

»Ograjnica! Ograjnice ni več!« Njen glas je čuden. Mož se ozre po ženi in misel ga strese: »Ali je znorela?«

»Tona,« pravi na to, »idiva. Pozno je! —«

Na vzhodu se črta prvi pramen zarje, tesna sivina ob robu gora. Dežuje vztrajno, toplo, megli se zemlja, in polje in gozd. Samo Ograjnica se kadi sunkoma, temno, onemogla kakor zver, ki diše zadeta za smrt . . .

»O prekleta Ograjnica,« je viknil Logar. »Zgorela je. In Bog že ve, čemu je pripustil, da je. Pa tebi, Tona, je zastonj gorela in je Bog zastonj govoril!«

»Tako govori, kakor bi bil Bog zažgal,« se je rogala Tona, »lep človek, hinavski, ki ga dobro poznam!«

»Tona, tebe naj razume, kdor hoče, jaz te ne.«

»Zato te jaz tembolje. Kaj? Ali ti ni zgorela ko nalašč?«

»Meni?«

»Oh,« je zamahnila žena z roko. »Ne taji no! Kdo neki pa je zažgal?«

Strmel je vanjo in se čez hip zasmejal: »No — pa naj bo po tvojem. Zažgal sem jaz. Zato, kaj ne, da te bom jezil! Hahaha!«

Obrnil se je vstran. Takoj pa je obstal, premeril jo od nog do glave in se krotil.

»Kaj, tepel bi me tudi že rad?«

»Bi te,« je zahropel, »če bi ne bila moja žena.«

»In če bi se ti pustila,« je odvrnila.

Za hišnim vogalom je stala gobova mati s polno košarico gob in je vse slišala in zavila brzo nazaj ob hiši, da bi ne vedela Tona ali on, da ju je slišala.

Ko je obšla hišo, je videla iti Logarja z velikimi koraki v polje, Tono pa je opazila ob oknu, zamišljeno zročo za njim, morda obžalujočo, morda samó še trdovratnejšo v kujanju.

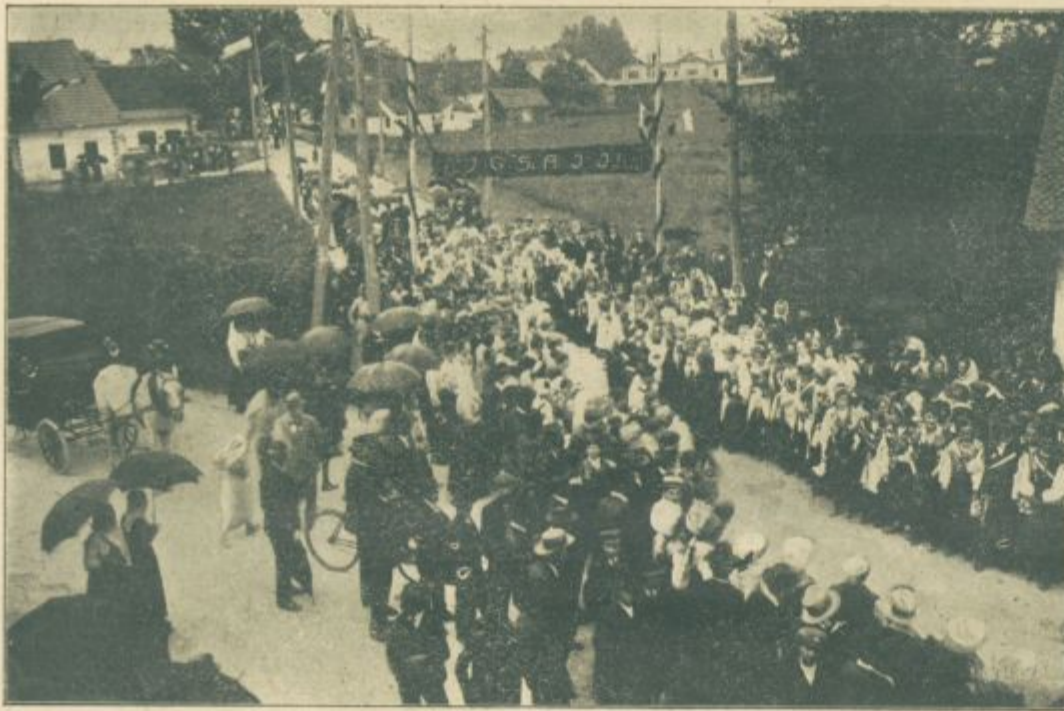
Gobova mati je zbrala vse svoje zmóžnosti, da bi čim slaje pozdravila in se je v hipu razjokala, objela Tono in vzklikala:

»Oh, Tona, kako te jaz rada imam! Kako se mi smiliš!«

IX.

Pred gosposko in svet se ni na glavo postavil.

Lukov Francè je zopet slavil slavje, ko je bil srečno spravil med vaščane vest, da je Logar sam zažgal Ograjnico. Spra-

Tabor v št. Vidu nad Ljubljano dne 26. maja 1918. Dekleta v narodnih nošah pričakujejo voditelja Jugoslovanov dr. Korošca, da ga v imenu prebivalstva pozdravijo.

niso nevoljni. Krasno ljudstvo! Se vadi, ko ga bo pozval cesar jezit ogenj sovražnih baterij!

Med ženami stoji Lukov Francè. Koliko vè povedati. Vse je on! Zato je ves slep in ne pazi, kdo je ob njem. Takole meni:

»Pameten je tisti pregovor, ki pravi: sreča v nesreči. Tako le sem dejal, da je škoda, velika škoda, ampak lubadarja bo pa tudi konec, hihihi.«

Francè se skloni po gorečo vejo, ki so jo privlekli otroci, in si zažiga ogorrek in momlja:

»Takole pravim, lubadar —«

Tedaj pa mu pade težka roka čez nos, da mu odleti ogorek.

Niti ne zasmejejo se ženske Toni, ki ga je, kot da mora tako biti. In Francè misli isto, pravi mirno: »I no, pa ne bom kadil.« Pa kmalu zopet išče po žepih.

»Tistega bi rad poznal, ki je podnetil; na teh rokah bi ga notri nesel!« — — —

Otroci imajo svojo pamet in Logarjeva Tončka še posebno, zato modruje doma na posteljici vpricho stare Mice:

Tabor v št. Vidu nad Ljubljano. Slovesen sprejem načelnika jugoslovanskega kluba dr. Korošca pred zborovalnim prostorom.

»Teta, bliska se!«

»O se, se!« stoka Mica.

»Kadar se bliska, je kmalu dež.«

»Pa zdaj ga ne bo!« zajoče Mica.

vil se je bil s še gorko novico, kakor jo je čul od gobove matere, na Testena. Toda Testen ga je ozmerjal z norcem in tepcem in ga užaljenega potolažil z brinjevcem, ko mu je zaigrala nova jezica pri misli na Tono.

»Zdaj veste, ko ga bi bilo treba vreči v ogenj,« je menil Francè.

»Tebe,« je odvrnil Testen, da je Francè čudno nedolžno zavzet uprl vprašujoč vanj svoje oko in si je Testen mislil:

»Šema uboga, še ne slutiti ne, da sumimo njega samega.«

Francè je prebil nato težko noč in se prestrašil do smrti, ko ga je navsezgodaj dramil orožnik in izprašal, kaj mu je znanega o požaru in o požigalcu. Povedal je s čudovito gorečnostjo in odločnostjo in pristavil, da lahko priseže, če bi hotela gobova mati kaj utajiti od tega, kar je pripovedovala. Orožnik je odšel in se vrnil naslednji dan v vas in si dal pokazati pot pod Gozd. Na vasi je buknilo večje razburjenje nego ob požaru . . .

Tiste voznje v trg par dni potem ni pozabil Logar do smrti. Zdela se mu je najbridkejše, kar je doživel. Vse je domel, čemu ga kliče gosposka, ali bil je kakor duševno ubit in niti z besedo ni namignil ženi, niti jo vprašal, kaj-li misli. Oba da pridita, je rekel orožnik. In sta šla. Sredi pota sta dotekla gobovo mater. Za ves svet ni hotela prisesti, ko jo je Logar povabil na voz. Tona se je porogljivo nasmehljala in viknila na ženico:

»Greste tudi na sodnijo, mati?«

»O, Jezus,« je imenovala po nemarnem božje ime gobova mati. »Obraz mu bom spraskala dedcu nemarnemu, prismo di hnavski, Lukovemu potepu in lenuhu, Francetu požrešnemu.«

»Potep in lenuh, prismo di in hinavec« je ždel pod cesto v grmu, kamor se je bil prikril, ko je slišal od daleč Logarjev voz. Nato je krenil previdno za gobovo materjo. Ni bila lahka pot in bogve, da ne bi bil šel, pa je upal na pričnino.

Sodni sluga je odprl vrata in vstopila sta Logar in Tona. Bila sta v sobi, ki so ji stene pokrivala stojala, naložena s šopi listin. Pri oknu je bila miza, za njo je sedel mlad, prikupljiv gospod in se dvignil. Na manjši mizi ob njem je stalo razpelo med dvema svečama.

Ko sta Logarjeva vstopila, je vstal, jima stopil naproti, imenoval njiju imeni, šel k mizi, sedel in dejal:

»Vi, gospodar, pojdite za hip vun. Vi pa počakajte, mati!«

Proseče se je ozrl Logar na Tono, ki je gledala topo pred se. Vrata so zaškripala za Logarjem, tedaj je dejal gospod:

»Tako! Vi ste torej gospodinja pod Gozdom?« Glas mu je bil kakor vlit in zvenječ, opolzko vljuden, tako čudovit, da je odprl še tako trdovratno srce.

»Sem,« je odvrnila.

Gospod je položil polo papirja predse, vstal, prižgal sveči, se nato sunkoma obrnil k ženi in dejal še mehkeje:

»Kaj! Saj se smem zanesti, da boste po pravici povedali, kar Vas bom prašal. Kajne?«

»Bom,« je rekla skoro solznih oči, dočim je on smehljaje upihnil sveči in zopet sedel in velel tudi njej sestiti. Prižgal si je cigareto in pripomnil prijateljski:

»Jaz strašno kadim, dasi mi škoduje. In še zlasti cigarete. Vaš mož pač gotovo ne kadi!«

Smehljaj se je nedolžno, da je hitro odvrnila: »Kajpak! Ko Turek kadi!«

»To ni mogoče, Logarji ne kadijo, to je znano!«

»Ta kadi,« je odvrnila, »dasi proti moji volji. Ves dan ima pipo med zobmi.«

»Razumem!« je prikimal, »bojite se za njegovo zdravje. Ampak Vaš mož je orjak!«

»Kaj za zdravje,« je menila; »to mi ni prav, da kadi, ker je nepreviden.«

»Razumem,« je zamahnil z roko. »Draži Vas, ker ste skrbni in se bojite ognja. No, da! Včasih se tudi spreta kaj, zato ker je Vaš mož trmast.«

Prikimala je molče.

»Hm,« je vzkliknil hipoma. »Morda ste mu kdaj v razdraženosti kaj očitali, česar sami niste za trdno verjeli.«

»On očita, jaz ne!« je menila.

»Ali mu niste morda prebacivali, to

Cesar Karel na Primorskem: Navdušen sprejem našega cesarja v KOBARIDU.

Smejal se je in dejal.

»Neroda, kaj, pobije preveč pip.« Nehote se je oprijela tudi nje dobra volja in je menila:

»Na'a, ubil še ni nobene. Jaz sem mu eno v jezi, ker jo je pozabil v gozdu.«

se pravi, Vi ste mu očitali, da je zažgal Ograjnico.«

»Saj je sam rekel, da je zažgal,« je odvrnila. Popolnoma jo je bil omrežil uradnik, da je govorila kakor s prijateljem, ki ji slepo pritrjuje.

Cesar Karel na Primorskem: Svojega vladarja sprejema ljudstvo v MONTANI.

On se je kakor igraje doteknil papirja s svinčnikom in vprašal:

»Torej je nepreviden z ognjem in je morda še drugekrat pozabljal pipo?«

»Mogoče jo je,« Kadi vsaj, prejkoslej, ker je svojeglav in trmast.«

Zopet je igral svinčnik na poli papirja. Uradnik se je dvignil:

»To je umljivo, kaj ne! Vi ne mislite, da bi bil Vaš mož namenoma zažgal, ampak po nerodnosti; zlasti ker je bil zadnje čase večkrat zamišljen in razdražen, kajne,

in je vedno tičal v gozdu. Kajne, tako ste mislili?»

Iskala je prave besede, da odgovori. Bil je glas v njenem srcu, ki je klical: Tona, imej pamet, žena, ki moža zame-tuje in sramoti, ga ni vredna. Tona, ne bodi otročja, ali je vredno, da govoriš, tako, kakor govoriš doma v prepiru ali pa z gobovo materjo, ki je klepetulja in ženska. Tona, eno dobro besedo za Janeza. Lej, kako je porumenel od zadnjih bridkosti.

Uradnik se je zopet polaskal: »Eh, v jezi ste morda celo mislili, da Vam je napravil mož vse to nalašč, ker ste se mu ustavljali, ko je hotel gozd izsekati? Kaj, ali se ne razumeva?»

»Se,« je rekla. »Prav tako sem mislila.«

»Vidite! Kako se midva lepo razumeva. Ampak hud je le moral biti Vaš mož, ko ste mu opomnili požigalstvo, kaj?»

»Udariti me je hotel!« je rekla, da je bilo jasno čuti njen žaljeni ponos in njeno slepo, kratkovidno zaupljivost. Uradnik je v tretje beležil. Pritisnil je nato na zvo-nec in velel slugi, naj pripelje Logarja.

(Dalje.)

Patria!

Povest
iz irske junaške dobe.

Spisal Henrik Federer; poslovenil Franc Poljanec.

1.

»Ali še vedno na kitaro igraš?»

»Ali še vedno po bobnu tolčeš?»

»Kajpada. Boben morajo slišati. Boben si osvaja svet. S svojo kitaro utegneš kvečjemu muhe napraviti, da bodo zde-hale.«

Gospa Curran je stala pri priprtih vratih in poslušala. Smehljala se je napol veselo napol žalostno temu, kar sta mlada hišna prijatelja Tomaž in Robert v kratkih dijaških suknjičih kolegija Sv. Trojice¹

»Seveda. Zgodaj se moraš navaditi na glasbo svojega Cezarja, gospa Sara Emmet, podkraljica Njega Veličanstva irskega oto-ka in irske kronel«

»Moore,« je napadel drugi deški glas zasmehovalca tako glasno in gospodoval-

Princ SIKST parmsko-bourbonski,

brat naše cesarice Zite, ki mu je cesar pisal slovitno pismo o sporazumnem miru.

no, kot da zapoveduje že s kraljevskim vencem in žezlom. »Moore, pazi, preveč se posmehuješ!»

Toda slišal se je smeh Tomaža Moora in ta smeh je žuborel tako živo in srebrno po mali dvorani, da se je tudi mladi Cezar, kakor se je zdelo, pomirjal.

»Kakšen šaljivec si,« je prijazneje de-

Sanjavo in z glasom polnim prisrčno-sti je zletela beseda po sobi. Kot velikan-ska tožba jo je popolnoma napolnila in jo zavila v smrtno tišino, in se je nato, kot da je premalo prostora za vse to, kar je ležalo v njej mučenštva in junaških vncev, splazila skoz vrata vun, kjer je še vedno stala mati one jasne deklice in po-slušala. Hotela je vstopiti k mladeničema in reči: »Ali se že zopet igrata s smodni-kom in železom? Pojta vendar rajši kakšna irsko balado! Tom, daj eno iz svojih prsi, saj znajo le-te peti in doneti kot harfa! To ni nevarno, pa vendar tudi do-bro de.«

Toda nenadoma je prišla do nje vé-liko beseda in jo pozdravila z obrazom onega junaka, ki je pred kratkim hotel Irsko osvoboditi iz neznosnega angleškega zapora. Toda sredi odrešilnega dela, ko je užival svoj kratki nočni mir, so ga na-padli beriči. Samo z bodalom zraven po-stelje se je mogel proti njim braniti. Pa kako je to izvršil! Tako dobro in tako strašno, da so napadalci nazadnje svoje samokrese v njegove roke in pod pazduhe izstrelili, da so ga mogli ukrotiti in ukle-niti. In ta Edvard ni bil nič drugega nego Irška sama. Ležala je, obdana od nešte-tih krvnikov, razžaljena, zapljuvana in mučena, in ko se je v svojem obupu dvignila in je za orožje zgrabila, so jo obstrelili, v ječo vrgli in je hirala do žalostne sužne smrti.

Gospa Curran si ni upala, da bi zoper ta težki in slovesni spomin s kakšno Bog ve kako lepo pesmico nastopila. Saj ji že iz otroških dni ni prišlo nikoli nič drugega do ušes, kakor da se irski možje vekomaj bojujejo in trpe, in da jih irske žene za pohode junaški opremljajo in znajo na be-gu pogumno in zvito skrivati. Pro Pa-tria!² — Ni je prave Irke, ki bi te pre-krasne besede ne znala z lepimi rdečimi in zelenimi trakovi v pasove in zavijače in telovnike možakov vezti!

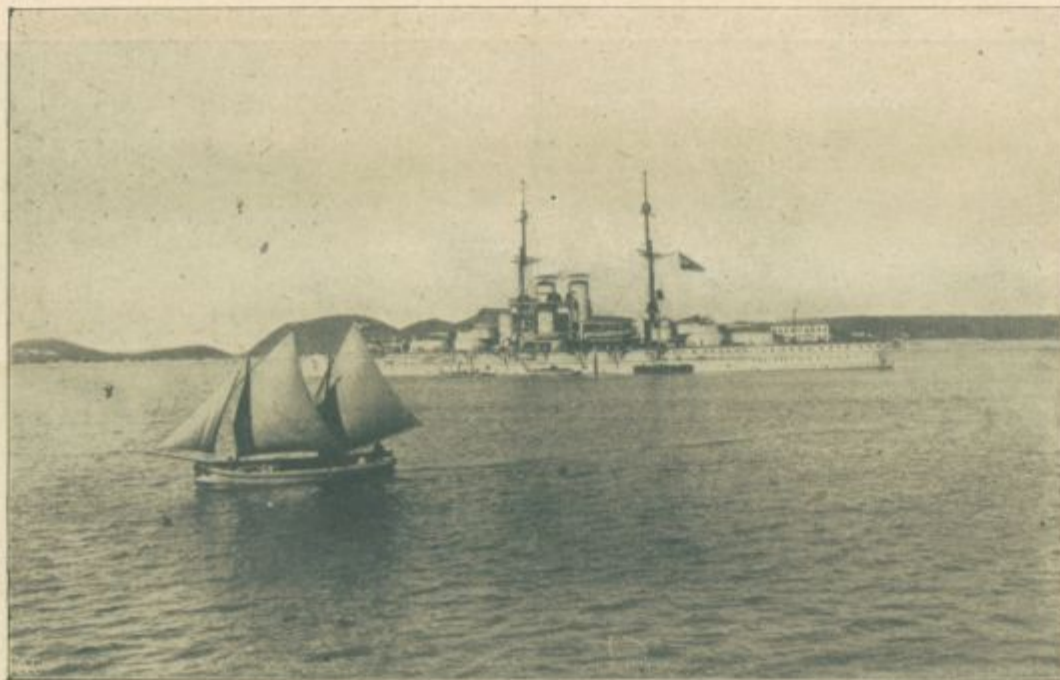
Njen mož je bil znani irski advokat dr. Curran, za odgovor nikoli v zadregi. Toda kakor je mladi Robert Emmet tu notri v sobi večkrat s svojo ostro, jasno, zasmehljivo ustnico menil, bolj jurist, nego patriot, bolj strokovnjak, nego domovino-ljub! Vpričo njega niso smeli ti študentje niti črhniti o boju. Tu je govorila Tomo-va kitaro. Emmetov boben je moral molčati. Toda lady³ Curran je bila na strani bobna, dasi je pred njegovimi temnimi udarci vedno čutila žensko grozo. Čudo-vito vladajoči mladenič tu notri je s svo-jim stroгим, junaškim čarom tudi njo pri-dobil kot vse svoje tovariše.

Toda ne le s svojo ostro, neupogljivo voljo, ki se je bliskala iz njegovih ledeno plavih oči, in ne le s to tako mogočno, mla-do, svežo besedo, ki je kot iz ognienega žrela žarela iz njegovih ust, ampak naj-bolj je s tem nadvladal njeno srce, ker sta se on in Sara od otroških nog tako stano-vifno ljubila, čisto in svetlo, kot dve čisto bližnji zvezdi na nebu, ki med njima ni nobene meglice, ki celo nikogar med seboj ne propuščata, kot mogočno, prekrasno nebesno modrino, ki je obema zrak in do-movje. Med Robertom in Saro ni bilo ni-česar, kar bi bilo tako veliko kot njiju liubezen, razen enega: domovine. In te domovine si nihče ni mogel več misliti brez drugega, svojega družeta! Več!

Roby je videl v plahi in vendar tako odločni in jasnooki ljubljenci svojo Irsko, kako utihne pred nasiljem, se potuhne in zarije in vendar niti za hip ne neha odpi-

² Za domovino!

³ Gospa.

Avstr.-ogrška bojna ladja »Szent Istvan« — potopljena na Jadranskem morju.

Proti jutru 11. junija t. l. sta zadela dva torpeda z male italijanske torpedovke veliki drednot »Szent Istvan«. Zgrajen je bil v ladjedelnici na Reki v l. 1911–1914. Obsegal je 20.000 ton; dolg je bil 151 m, širok 27,3 m, globokost 8,3 m. Oborožen je bil z 12 topovi kalibra 30,5 cm, 12 topovi kalibra 15 cm, 18 topovi kalibra 4,7 cm, z 2 topovoma kalibra 7 cm in 3 strojnicami ter s cevjo za izpuščanje torpedov. Drednot te vrste stane 50 milijonov K.

okrog njene tihe hčerke tu notri vpila in se prepirala.

»Tom, Tom, jaz boben veliko rajši poslušam,« se je javil zdaj jasen, tih deklški glas.

¹ Trinity College.

jal. »Tu se menimo o črnih ranah naše domovine, govorimo o lordu Fitzgeraldu, ki je za štirinajstimi udarci s sabljami iz-krvavel v ječi, preden ga je mogel angleški krvnik na kolec nategniti — o Edvard, čudoviti Edvard!»

rati svojih velikih, vodeno sivih irskih oči in svojega mučitelja ž njimi mogočno tožiti in mu praviti: Pa vendar ne umrjem!

In še pristrčneje je videla deklica v bogatem, plemenitem in lepem fantu pred seboj domovino, toda kakor v solncu pozlačeno. Ne ponižno in nikakor ne na tleh, ampak v njeni vstajajoči veličini, z razdrobljenimi verigami pred nogami, zmagovito, gospodujočo, narod zase, s čelom proti čelu sestra Anglije in Škotske.

Ali pa je videla v ljubljenej mladeniču domovino kot nesmrtno, sveto mučenico s trnjevo krono s čistega zlata, kako se sveti preko morja. In stara Evropa se osramočena priklanja in mlada Amerika spoštljivo pozdravlja, gori v nebesih pa pravijo škrlatni svetniki: Ali vidite tam doli našo slavno sestro? In ta irska podoba je bila skoro lepša od prejšnje.

»Če bo šlo Emmetu po sreči, seveda, potem kajpada —,« je nekoč dejala gospa Curran, ne da bi stavek dokončala.

»Mamica, te mu ne bo manjkalo,« je tolažila Sara in jo poljubila na ustnice, kot da bi to s pečatom potrdila.

»Toda če ga na nevarna pota potegne, kjer v nesrečo zabrede, kot vsi naši viharji zveličarji — Sara, če pred rabelj na zdrči?«

»Mati, mati!« je rotila mladenka, »jaz grem povsod ž njim.«

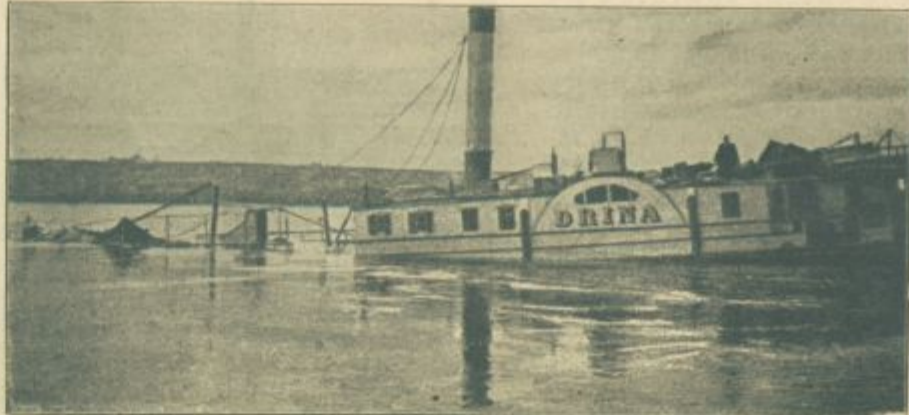
In zdaj je poljubila trepetajoče ustnice zgodaj ostarele gospe vdruživ. Toda ta drugi poljub je gorel kot ogenj. To je bilo več kot nežno. Gospa Curran tega poljuba ni nikoli pozabila. In od tedaj je bila nemirna in negotova v svojem vedenju do mladine, po eni plati popolnoma prevzeta po Emmetovi siloviti sveti jezi, po drugi vsa omračena in izmučena vsled bojazni. Nato jo je zopet mučilo to ali ono, da je v prastari skaldski pesmi ljubeznivega Toma za urico najraje na vse pozabila.

Tako je dobra gospa zopet omahovala in hotela v sobo skočiti in Emmetu roko

stisniti, ker je tako lepo govoril o domovini, pa tudi Toma prositi za pesem, da bi nevarni pogovor prenehal, pa je v svoji suhi irski ženski postavi in svoji mogočni neodločnosti navsezadnje vendarle obtičala na pragu kot ukovana.

Čuj, to so koraki po vrtnem pesku, — no, to je, hvala Bogu, le vrtnar! — Mož

»Pač, pač, Robert,« se je zopet razlegel Sarin glasek, »tudi ti moraš verovati. Ne belo ali črno — ali kakor ti slikaš! Preprosto, kakor mi kristjani verujemo, midva protestantsko, Tom katoliško, vsak svoj del otroške vere. Toda ti vsega tega nič več ne veruješ. Irska in nevera je hujše nego Irska in Angleži!«

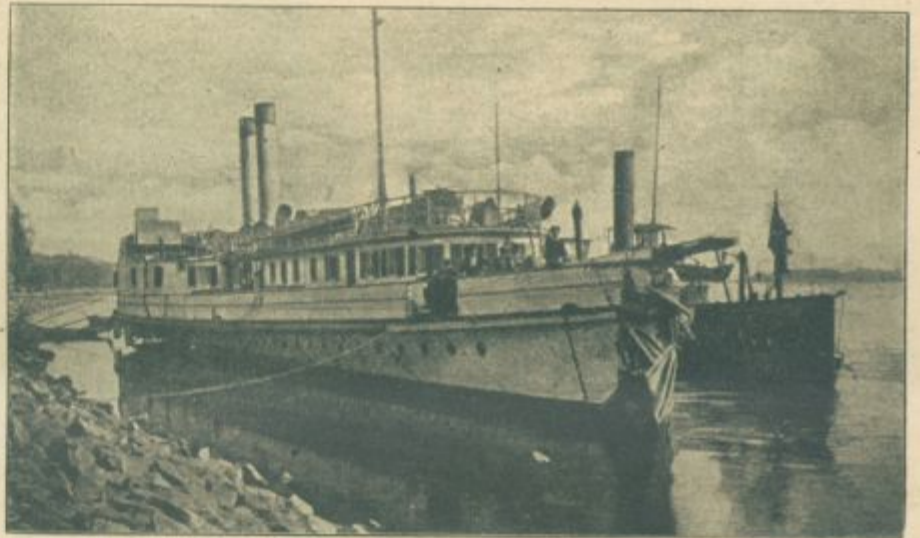

Napol poplajena ladja »Drina« na Donavi,

ki jo je kapitan v trenutku nesreče še srečno zavezil na breg reke.

Ladja »Sofija«, ki je zadela v »Drino« in si pri tem poškodovala sprednji konec.

Nesreča se je zgodila v temi, vsled tega je bilo več žrtev, ker je mnogo potnikov še spalo v spodnjih prostorih.

res zastopa ob tej uri v Wexfordu krasno, pogumno pravdo za oropane sirote s Castle Nihta, — njega še ni.

Znotraj pa se je zaslišal mali pesnik Moore, ki je dejal: »Roby, če tako govoriš, si videti kakor nadangel. Toda saj ti nič ne veruješ. Zate ni nebes. Kam naj se nadangel dene?«

»Primaruha, ti si velika luč v cerkvi,« se je Robert šalil.

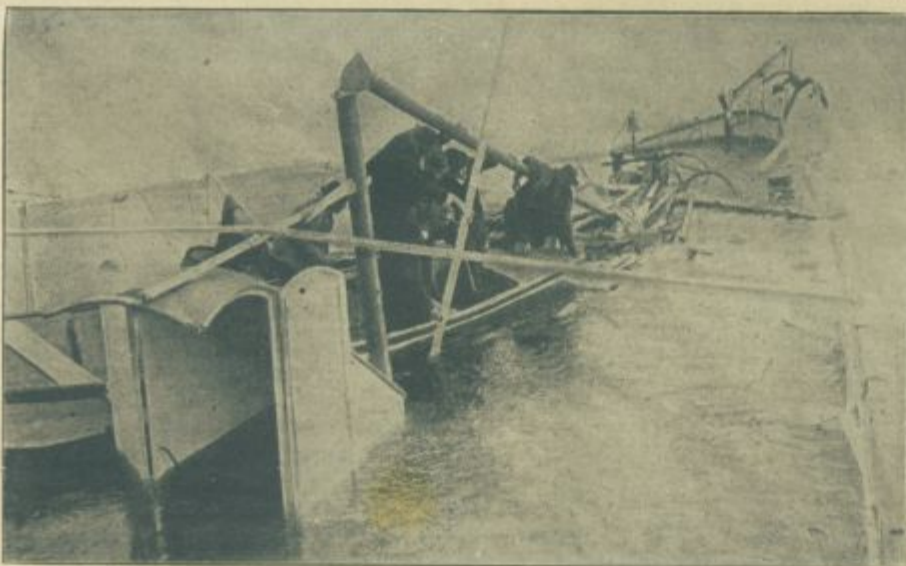
»Nikoli ni postala Irska velika,« je Sara vneto nadaljevala, »razen po svoji veri. Kadar več ne bo verovala, ne bo več Irska.«

»Ljubo, ljubo dete,« je šepetala gospa za vrati z lesketajočimi se očmi.

»Ti izborna gospodična pridigarica,« se je smejal Robert prisiljeno; »jaz verujem, o, veliko verujem! Verujem — v prostost našega ljudstva, verujem v njegovo jasno bodočnost, verujem v pogin vseh njegovih ledenih, osivelih sovražnikov, verujem in vedno verujem — o ali morda tam čez v Franciji ničesar ne verujejo? Kako bi se bili mogli brez vere osvoboditi izpod podsipa toliko sužnih stoletij, ti božanstveni revolucijski Francozi! — In veš li, odločno verujem tudi vate, ljubljena moja!«

»Pri Bogu, ti veliko veruješ,« je Tom dobrosrčno oponašal, »to moram reči. Ti veruješ v rezno giljotino, kajne? in na sijajno rezanje glav od sedme do sedme ure in tako naprej v veselem pokretu? To pač ni črna vera, priznavam, kakor so verovali naši odločni dedje, ko so šli vsako nedeljo v cerkev in so tam sebi in svojim vnukom zopet nabrali poguma in potrpežljivosti za eno stoletje. — To pač ni živo rdeča vera. Pa vendar dvomim, ali sedanja rdeča barva bolj drži nego ljuba, stara črna.«

Dviganje utopljenec iz zalitih kabin pogreznjene dela ladje.

liški veri. Šele koncem 18. stoletja in zlasti začetkom 19. (v katerem času se vrši naša povest) se je njih nezaslišano suženjstvo izboljšalo. Polne svobode jim pa njih bivši tlačitelji Angleži še danes niso dali.

»Irska so njegova nebesa! Toda raje bi bil slišal, če bi me bil primerjal z orlom namesto s krilatim bitjem tvoje črne vere,« je ponosno odmevalo.

(Dalje.)

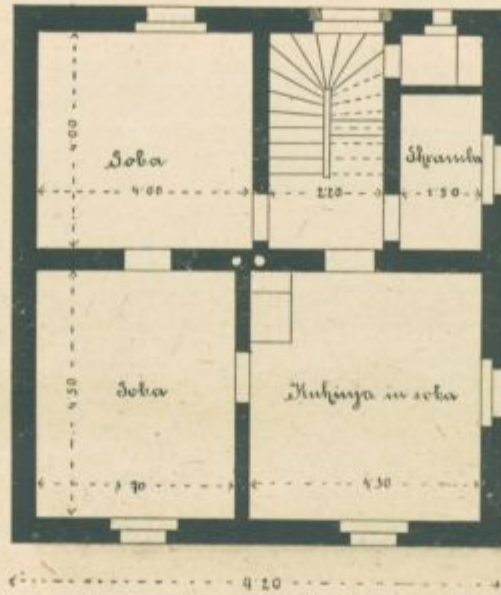
O zgradbi novih poslopij.

J. S. (Dalje.)

Pri vsaki stavbi je v prvi vrsti mero-
dajno stavbišče, prostor, na katerem naj
se zgradi postavi, sosednja poslopja,
okolica, dohod in na Krasu tudi — burja.
Poslopje naj se, kjerkoli je to mogoče,
vedno tako obrne, da so stanovanjski
prostori, delavnica, spalnica na
solnčni strani. Na osovno stran naj se
napravi stopnišče, veža, kuhinja, shramba,
skladišče in slični prostori. Solnčna
soba je zračna, svetla, suha in
— kar je najvažnejše — zdrava. V za-
tohlem, mokrotnem stanovanju, kamor ne
pride solnce, se bujno razpasejo bacili,
provzročevalci raznih bolezni.

Glede glavnega vhoda se je dostikrat
na to gledalo, da je bil dohod naravnost
s ceste. Pri novejših stavbah, vilah se
na to dosti ne ozirajo. Kjer niso hiše na
tesno vrsto navezane, kakor v mestnih
ulicah, je najboljša, ako se hiša
nekoliko od ceste odmakne in
dohod napravi, ako načrt to zahteva, na
eni ali drugi strani. Jako lično je, ako je

neje prirejena zunanost poslopja, če je pa
notranja razdelitev radi tega pokvarjena!
Starejše hiše na Krasu so večinoma
brez peči. Obširna kuhinja z nizkim veli-

Štev. 3.

kanskim ognjiščem, na katerem je vedno
plapolal ogenj, je bila zbirališče cele dru-
žine. Na nizkih stolcih so posedali ob
zimskih večerih in se gredli krog ognja,
dokler niso odšli k počitku. V zakajeni,
slabo razsvetljeni kuhinji so se mogla le
najnujnejša opravila vršiti, šivanje, branje,
pisanje je bilo skoro nemogoče. V novejših
hišah se na to staro navado ne ozirajo,
ker so se vpeljali običajni štedilniki: Pri
manjših družinah je gotovo umestno,
če se stanovanjska soba in kuhinja
združi v enem prostoru. Štedilnik ves prostor
enakomerno greje, mati
lahko pri svojem delu nadzoruje otroke
in domači opravljajo zlasti še v zimskem
času v toplem zakurjenem prostoru svoja
opravila. Tudi pri nekaterih naših načrtih
smo se na to ozirali in kuhinjo in stano-
vanje združili v enem prostoru. Mesto
starih odprtih ognjišč naj bi se posta-
vili povsod štedilniki. Pri dobrem
štedilniku se prihrani toliko kuriva,
da so večji nabavni stroški naj-
manj v dveh letih poravnani. Kuhinja
ni zakajena, ampak svetla in pri-
pravna za vsa hišna opravila.

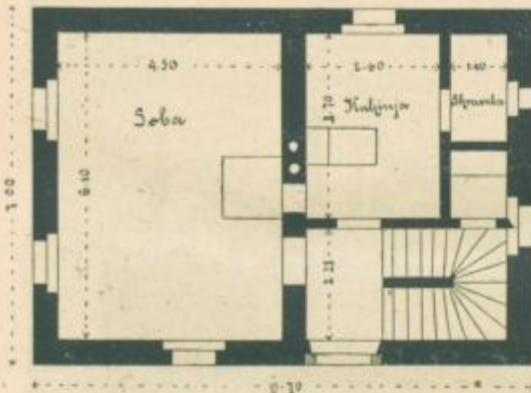
Načrte smo narisali samo pritlične,
vendar so pa zidovi tako umerjeni, da se
povsod lahko še eno nadstropje
postavi. Tudi so stroški vsaj za tretjino
manjši, če se poslopje dvigne za eno nad-
stropje, kakor pa tedaj, ako napravimo
toliko večje pritlično poslopje. Visokost

stanovanja zadošča 2'70 m do 2'80 m, tej
meri so tudi stopnice prirejene. Majhne
in visoke sobe so neprijazne, v tem oziru
se zlasti v mestih dostikrat pretirava in
kdor je bival v stanovanjih s 4 do 5 m
visokimi sobami, se bo pač »ogrel« za ne-
koliko nižje sobe. Res, da so visoke sobe
poleti zračne, toda pozimi jih ni moč se-
greti. Kurivo je pa sedaj drago.

Št. 1. Majhna hišica z eno sobo in ku-
hinjo, poleg nje shramba za živila. Lahko
se tudi štedilnik mesto peči postavi v sobo,
potem je kuhinja in stanovanje združeno
in drugi prostor se porabi kot spalnica.
Ako se poslopje za 2'50 m vzdigne, do-
bimo zgoraj lepe svetle prostore kot spal-
nice in shrambe. Klet se lahko napravi
po potrebi pod vežo in kuhinjo ali pa tudi
pod veliko sobo. Lična hišica zadostuje
za eno družino, zlasti za malega obrtnika.
Zazidani prostor meri 67'9 m².

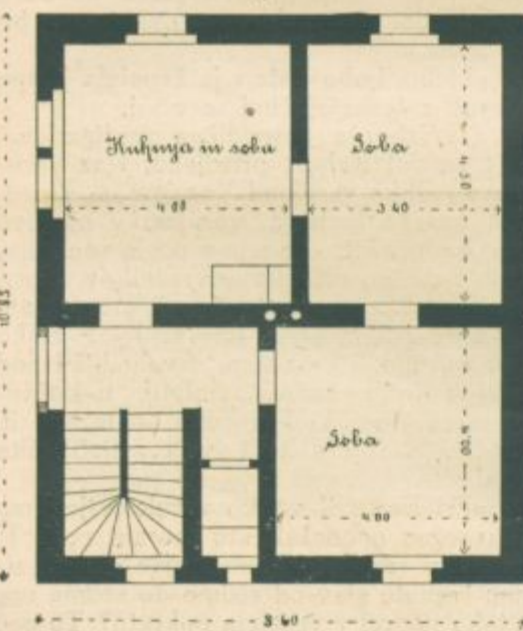
Št. 2. in 3. sta malo večji. Pri obeh je
kuhinja in stanovanje v enem, večjem pro-
storu, poleg tega še dve sobici, ki se lahko
porabita za spalnico, skladišče i. dr. Št. 3.
ima poleg tega še malo shrambico. Stav-
bišče meri 93'3 m² in 99'8 m².

Št. 4. in 5. imata kuhinjo in shrambo
posebej in dve svetli sobi v pritličju. Prvi
zavzema 84'64 m², drugi 102'3 m² zazida-
nega prostora. Vse te navedene hiše imajo
notranje višave 2'70 m do 2'75 m, okna imajo

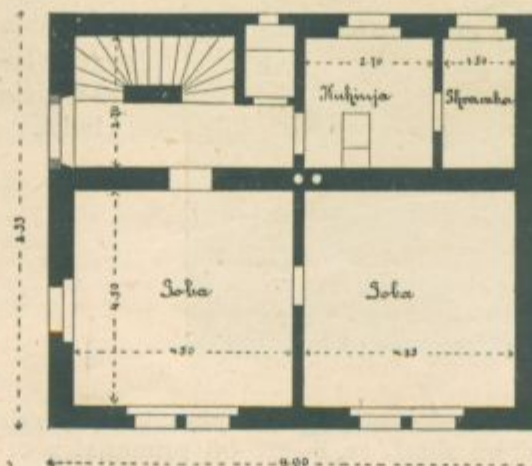
Štev. 1.

med cesto in poslopijem malo
vrtička. Tudi cestni prah ima manj do-
stopa. Obrtniki, prodajalci morajo
imeti dostop s ceste; v tem slučaju
se je treba na to ozirati.

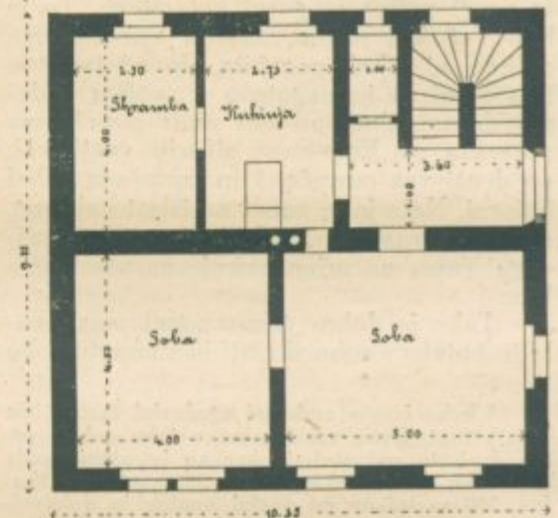

Štev. 2.

Če tudi je treba gledati na okusno in
lično zunanjo obliko, vendar se zaradi
ličnosti ti fasade ne sme razdelitev notranjih
prostorov nikdar pokvariti. Glavno pra-
vilo naj bo: Jaz stanujem v hiši,
ne pa pred hišo. Kaj pomaga najlič-

Štev. 4.

Štev. 5.

širjave 85 cm in višine 1'20 m do 1'30 m, kar
za manjše stavbe popolnoma zadostuje.
Razen prve številke je pri vseh poslopijih
ena stena brez oken. Poslopje naj se tako
postavi, da bo cela stena obrnjena proti
burji. Tudi se lahko na to steno nasloni
prizidano kmetijsko poslopje, hlev s po-
dom itd.

(Še štiri tozadevne načrte priobčimo
v prihodnji številki.)

Domače stvari.

GOSPODINJSTVO.

Jedi z ovsenega riža. Zdaj dobivajo go-
spodinje po kmetih od urada nekaj ovsenega
riža, malo ga je, a še s tem ne vé mnogo go-
spodinj, kaj bi. Oves je za konje, je pri nas
splošno mnenje, pozabljen je čas, ko so uži-
vali naši starši tečen ovsen kruh, ovsen moč-
nik, ovsene pogače. Če da konju oves moč,
lepo svetlo dlako in zdravje, zakaj bi ne bil
ovses tudi nam dobrodošlo hranivo?

Krepki gorjanci po Škotskem, Norveškem
in Švedskem žive večinoma ob ovsenem kruhu

in ovseni jedi. Anglež in Američan imata svoje stare ovsene jedi, ki prihajajo že stoletja na mizo bogatašu in delavcu. In to kljub bogastvu drugega žita, ki ga ima Amerika. Za bolnike in otroke in stare ljudi predpisuje zdravnik jedi z ovsene moke in kaše; zakaj bi ne bil oves dober tudi za zdrave? Ovsena jed se prebavlja lahko in dobro, oves ima v sebi dosti lecitina, okoli 11⁰/₁₀ beljakovin, 60⁰/₁₀ redilnih vodonov, in več redilnih snovi

Oves na vodi. Namочи ga zvečer ali opari predpoldne, pristavi, skuhaj posebej zelenjave kakor za mesno juho in zalivaj. Za 3-4 osebe je dovolj 12 dek ovsa in poldrug liter vode. Ko je kuhan, zarumeni na masti malo drobtin in pol žličke moke, nato naj še enkrat z mastjo prevre in daj na mizo. Ako nimaš masti, deni par Maggijevih kock. Lahko zabeliš tudi z žlico smetane ali zaliješ z mlekom ali z zmetko. Lahko deneš tudi oparjen oves na mast in ga

vzame lahko mlečni prah (posušeno mleko); ovsene juhe so za bolnike in otroke najboljša hrana. — S suhimi hruškami, češpljami, jabelki se skuha oves kakor prosena kaša. Ovsen riž zmelješ lahko na mlinčku in skuhaš slasten močnik.

Goste ovsene jedi. Z ovsenega riža skuhaš lahko vse jedi, ki se navdno delajo z laškega riža. Gosta mlečna kaša, pečenje, zrezki, kipnik, rižot, pečenjak, vse se lahko kuha in peče z ovsenega riža in je, kakor nas uči izkušnja, vse jako slastno.

Demobilizirano rusko vojaštvo se vrača s fronte v notranjost Rusije.

kakor vsako drugo žito. Oves vsebuje tudi več maščobe kakor druga žita, in njegova maščoba ima v sebi približno 12⁰/₁₀ lecitina, snovi, ki je tako važna za rast in delovanje živčevja, ker je v lecitinu fosfor. Tudi avenin, ki se nahaja v ovsu, je važen za živčno gibanje.

Jasno je torej, da je oves zelo važen glede na našo prehrano. Z njega se izdeluje že dolgo moka, ovsena kaša ali kosmi in zdaj so poskusili uvesti izluščen oves, ki naj bi nadomeščal riž ali laško pšeno in je dobil zato naziv »ovsen riž« (Haferreis). Lahko bi rekli tudi ovsena kaša.

Ovsen riž je jako slastna in redilna jed, ki zelo prekaša laški riž, samo kuhan ni tako hitro kakor laški riž. Zato ga je treba zvečer namočiti kakor ječmen. Skuha se pa hitreje kakor ječmen; za oparjen in namočen ovsen riž je treba dve uri kuhe, ker je bolje, če počasi vre. Skrinja z imenom »Samokuhar« tu zelo prav pride.

Ovsen riž vselej preberi, da ne pride kaka smet v jed. Potem ga polij s kr'opom, da izgubi okus, ki ni vsakomur po godu. Ako ga pa namočiš zvečer, ga ni treba poprej pariti.

Ovsen riž pristavi vselej v mrzli vodi. Vode je treba štirikrat toliko, kolikor je ovsa, sicer se pa tudi lahko sproti zaliva. Posoda, v kateri kuhaš, mora biti pokrita. Oves ne sme biti premeško kuhan, ker postane spolzek, pa tudi ne pretirno. Premehak oves se sprime kakor laški riž; če je količkaj zabele v njem, se ne sprime tako rad. Oves postane hitro trd, če se posuši. Ako mora čakati, postavi lonec na kozo, napolnjeno z vodo.

Tu sledi nekaj navodil za jedi z ovsenega riža. Vsaka gospodinja naredi lahko boljše ali slabše, kakor ji pač njena shramba kaže. Z mlekom, mastjo in smetano ali z mesom je seveda tudi ovsen riž boljši kakor na sami vodi — dasi mora biti zdaj vse dobro. Tudi v starih časih niso bili tako kočljivi, da bi moralo biti vse kakor na svatbi.

pariš in počasi zalivaš. Ravno tako skuhaš oves na mesni juhi. Ali zakuhaj kar vrelo juho ali pari na masti in počasi zalivaj.

Ovsena sluznata juha. 3 deke ovsa kuhaj do mehkega v četrt litru vode. Zalivaj z vodo ali z mesno juho ali z mlekom, posoli in pretlači skozi sito. Biti mora kakor redek močnik. — Juha je dosti bolj slastna, če vtepeš jajce ali surovega masla ali malo zdrobljenega sira. Z mlekom kuhan oves zahteva malo sladkorja in sladke skorje. Kdor nima svežega mleka,

Razno.

Z Dunaja do Kijeva s poštnim letalom.

Prinesli smo že sliko letala, ki bivši načelnik vrhniškega »Orla« g. Grampovčan vozi z njim na tej progi. Zračna črta med Dunajem in Kijevom meri nad 1200 km. Brzovlak preko Lvova jo premeri v 40. urah, letalo pa v 10. do 12. urah. Naša letalska poštna progja je najdaljša izmed vseh, kar jih je doslej sploh v rabi in deluje od 20. aprila s polnim obratom. Vsak dan odleti eno letalo, ki poleg uradne sprejema tudi zasebno pošto, zaenkrat pač samo do Lvova. Pristojbina za dopis do Krakova znaša 2 K 65 vin., do Lvova 4 K 15 vin. za vsakih 20 gr. Vsak dan odpravijo približno 1000 dopisov.

Sopotnik, ki se je vozil v Kijev s poštnim letalom, nam ta polet na kratko opisuje:

Poštni dvokrovnik je pripravljen za polet. Danes je prevzel 12.000 kg letalske pošte. Takoj nato zakliče pilot: »Gotovo!« in z velikanskimi skoki odleti aparat po ravnini, spremljan z močnim bučanjem motorja. Nena doma nas prevzame lahna omotica... kakor da se zemlja pogreza... letimo...

Doma sem si zemljevid celega poleta dobro v spomin vtisnil, toda ko smo se dvignili pod oblake, so se mi spojila mesta, reke, polja, gozdovi v tako nejasno zmes, da sem po malo trenutkih opustil poizkus, da bi se orientiral. Sicer smo pa prišli v megle, toda sčasoma smo zagledali globoko doli nekje obrise zemlje. Vlekel je močan veter, ki je kupičil proti nam cele grmade drobne, mokre megle.

Ko smo vzleteli v Krakovu, me je pilot

Ukrajinski tren v Kamienecu-Podolskem.

opozoril, da bo nadaljnji polet še težji. Takoj pri vzletu je opazil voznik ugoden zračni tok. Dvignili smo se do 3000 m, do občutnega mraza, kjer je bilo skoro brezvetrje. Motor deluje z največjo silo, celo letalo stoka, se stresa in poje z jasnimi jeklenimi glasovi... Urni motor preneha, puha in prha in — obstane. Toda v tem hipu se spustimo proti zemlji v vratolomnem, drsajočem se poletu... Kakor da zemlja k nam nakvišku leti — že razločujemo gozd, polje — posamezna drevesa — hiše... Slaboten sunek, nekoliko korakov tresoče vožnje — pa obstanemo dva koraka pred žitnim poljem.

Poškodba je bila pomembna. Odpravili smo letalo na železniško postajo, voznikov je bilo dovolj blizu, toda čakali smo na brzovlak. Do Lvova smo dospeli sicer dosti ugodno,

Nato so pa staroste stopili v stran in se kar moč živahno pomenkovali. Zraven pa med neprestanim smehom venomer opazovali škofov obraz. Kardinal je vprašal semeniškega vodjo, ki je stal zraven starost: »O čem pa se ti ljudje pogovarjajo?«

Vodja je odvrnil: »Vaša Prezvzišenost! To so veliki otroci; na njih besede se pač ni treba ozirati.«

Lavigieri pravi dalje: »Pa bi vendar rad vedel, kaj govore.«

Girard na to: »Ti ljudje ne morejo razumeti, kako da se more mož briti. »Vašo Prezvzišenost imajo za mojo ženo in pravijo, da je zelo lepa.«

Odtedaj je postal škof drugih misli; sam je pustil brado, ki mu je tako velika zrastle, da mu je že prvi videz pridobival spoštovanje.

Pa so prišle zopet omožene nekdanje vdove in vdovci z debelimi mošnjami in so prosili, da bi čudodelnik gotovo ne poklical rajnika prvega moža in prve žene...

Človeška ljubezen je nestalna in begoča, ko prisega in zatrjuje, da bo njegova ljubezen večna, čuti že, da bo minila in skuša varati sam sebe in druge z obljubo.

In to naj me tolaži?

Star krojač v Ameriki je bil postal četrtič vdovec. Bil je žalosten, zahrepenel je po tolažbi in stopil je h kvekarskemu misijonskemu zborovanju. Govor je bil o prihodnjem življenju. Govornik je popisoval radost duš, ki se bodo zagledale in združile v deželi večnosti, ne da bi se jim bilo treba več ločitve bati. Dejal je:

»Pomislite, dragi poslušalci, kako divno bo to: vsak zakon, ki ga je ločila tukaj smrt, se bo nadaljeval tam.« —

Krojač je rekel nato, presunjen v dno duše: »Kaj sem iskal tu notri? — Tolažbe. A zdaj mi napolni pridigar srce z grozo... Vsak zakon se bo nadaljeval tam... Gorje meni tu in tam!...«

Kratka prošnja.

Župnik Motz v Haselsteinu je leta 1774. pisal nadškofu Henriku v Fuldi prošnjo, naj se mu njegovi borni dohodki zvišajo. Ker je bila pa prošnja zelo dolga, cerkveni knez je pa zaradi drugih opravkov ni utegnil študirati, jo je prosilcu vrnil s pripombo, naj krajše naredi in nanovo prosi. Župnik je na to poslal sledečo prošnjo: »Milostni Gospod in Knez! Zebe me, lačen sem in žejen.« Škofu je lakonično kratka prošnja ugajala, pa je nanjo zapisal: »Dva sežnja drv, dva centa žita pa polovnjak vina kot podporo. Henrik, knezoškof.«

Zmes.

Pred sodiščem: Mlada žena s pet let starim otrokom stopi pred glavno razpravo obtožena nekega prestopka. Advokat jo brani, držeč njenega otroka v naročju. — Otrok (kriči): »Mama, mama!« — Advokat: »Gospodje porotniki, usmilite se, če že ne nje, pa vsaj njenega nesrečnega otroka: prizanesite ji! Ali vas niti jok nedolžnega otroka ne more več geniti?« — Otrok (močno joka): »Mama, mama!« — Predsednik (se mu otrok zasmili, pa pride k njemu in ga sočutno vpraša): »Zakaj jokaš, ljubo dete?« — Otrok: »Zato, ker me ta gospod (pokaže na advokata) ščiplje!«

Poezija je glasba duše in posebej še duš velikih in rahločutnih.

Upanje je med, sladi grenke kapljice, ki nam jih nudi življenje.

UTRINKI.

Vsem ljudem ustreči je jako dobro načelo za — čevljarje.

Marsikaka jokajoča ženska je podobna otrokom, ki padejo: če jih pustiš, se kmalu sami kvišku skobacajo, če jih pa tolažiš, vzdihovanju ne bo konca.

Šele v pričo naglušnega človeka spoznaš, koliko reči govoriš, ki se jih ne izplača ponavljati.

Med pridigo pri službi božji na italijanski fronti. Kakor ob Genezaškem jezeru, ko je Gospod z ladje govoril ljudstvu, ki je posedlo na bregu in poslušalo božjo besedo...

toda poštna pošiljatve so že za sedem ur zakesnele.

Za Lvovom je bilo lepo. Imeli smo ugoden veter in v opoldanskem solncu je žarela bela cesta iz Lvova proti Tarnopolu v blesteči beloti prav gori do nas v višavo. Tam kjer cesta nenadoma preneha, stoje črno-žolti mejni stebri.

Z višine 1000 m so se videli opuščeni ruski okopi in zvezni prekopi kot drobne lehice, majhni kraji po njihah.

Ostali smo še v Proskuru, da opremimo letalo z oljem in bencinom, nato pa smo hiteli k cilju svoje poti preko nešteti jezer, ribnikov in velikega močvirja krogi ovinkov Buga in Sluče.

Ob solnčnem zatonu smo dospeli v Kijev.

Zakaj nosijo misijonarji brado?

Ko je bil kardinal Lavigieri, nadškof kartaški, poklican na škofijsko stolico v Algiru, mu je bilo kaj malo všeč, da so vsi afriški duhovniki nosili dolge brade. Pokazal je prav jasno, da mu to ni pogodu in je hotel to nošo odpraviti. Duhovni so bili zaraditega na svojega škofa nevoljni. Toda semeniški vodja Girard, ki je imel najdaljšo brado, je duhove pomirjal in dokazoval, da se bo škof kmalu premislil.

Girard je spremljal škofa na njegovi prvi apostolski poti po škofiji. Prišla sta v neko vas, kjer so živeli samo afrikanci-domačini. Takoj so se prikazali staroste rodu in načelniki, da škofa dostojno pozdravijo.

Kraljica in resnica.

Elizabeta, bivša rumunska kraljica, s pesniškim imenom Carmen Sylva, se je bavila v svoji mladosti dosti z glasbo in petjem. Bila je kraljica in tako je bilo skoraj neizogibno, da se ji ne bi laskali dvorjani. Zatrjevali so ji, da prekaša s svojim glasom najbolj slavne pevke. Pač so ugajali mladi kneginji taki glasovi, zapeljali je pa niso. Dvomila je v srcu, če ne velja pohvala samo kraljici in sklenila, da se hoče prepričati o resnici. Nekega dne se oglasi pri francoskem profesorju petja Dumanoisu mlada, skromno opravljena deklica, ki ga je prosila, da bi preizkusil njen glas, ker bi se rada posvetila operi.

Profesor se je lotil vestno preizkušnje. Kraljica je morala peti skalo, par pesmic in napev iz znane operete Flobert. Nato je izjavil: »Pravega glasu nimate, vendar požete še nekam dobro. Jaz bi se potrudil, da Vas izobrazim za opereto ali za to nimate, da Vam povem resnico, dovolj lepega in živega obraza.«

Kraljica se mu je zahvalila za njegovo odkritosrčnost in mu izročila veliko nagrado. Poleg te svojo posetnico. Pela pa je kraljica odslej samo zase.

Večna ljubezen.

Zvita glava je bila prišla v majhen trg in je oznanila: »Zberite se ob šestih zvečer na pokopališču — jaz pokličem tedaj vse vaše mrtve k novemu življenju. Komur ni prav, naj se oglasi, da izločim njegove svoje!« —

Framydol	je sredstvo, ki pomlaja rast las, tako da rdeči, svetli in osiveli lasje in brada dobijo trajno temno barvo. Ena steklenica s poštnino vred K 3-25, po povzetju stane 45 vin. več.	
	Rydyol je rožna voda, ki blede lica naredi nežno rdeča. Učinkuje čudovito! - Ena steklenica s poštnino K 2-45, povzetje 55 vin. več.	
Naroča se pri: JAN GROLICH , drogerija „Engel“, BRNO št. 365, Moravsko.		

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna, Ljubljana. Odgovorni urednik JOSIP KLOVAR.